

викладачеві диференціювати підхід до студентів, ураховуючи особистісно орієнтовану технологію навчання.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, використання Mind Map у вузівському освітньому процесі може сприяти підвищенню мотивації студентів до навчання, глибшого й якіснішого сприйняття інформації, розвитку креативних якостей особистості. Викладачам, авторам навчальних посібників метод ментальних карт (Mind Map) надає можливість організації наочної області зі швидким виходом на кінцевий продукт у вигляді лекцій і контенту для підготовки, проектування й оновлення електронних дистанційних курсів.

Література

1. Бьюзен Т. Супермышление / Т.Бьюзен, Б. Бьюзен ; пер. с англ. Е. А. Самсонов; Худ. обл. М. В.

ОСОВОВ И. П.

МЕНТАЛЬНЫЕ КАРТЫ В ТРЕНИНГЕ ПО ФОРМИРОВАНИЮ КРЕАТИВНОСТИ У СТУДЕНТОВ ГУМАНИТАРНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

В статье определены возможности использования в вузовском образовательном процессе метода создания ментальных карт (Mind map) как креативной технологии в работе с учебной информацией. Обоснована роль информационно-коммуникационных технологий как способа стимулирования развития креативности.

Ключевые слова: майндмэппинг, ментальная карта, радиантное мышление, креативность, информационно-коммуникационные технологии.

ОСОВОВ I. P.

THE METHOD OF MENTAL MAPS IN THE TRAINING SESSION OF DEVELOPING CREATIVITY IN STUDENTS OF HUMANITARIAN SPECIALTIES

The paper focuses attention on the possibility of using in high school education process the method to create mental maps (mind map) as creative technology at work with educational information. The author analyzes the technology how to create mental maps. This article provides an example of creating a mental map based on «Social activity and social behavior of the individual» from the book «Sociology». In paper focuses attention on the advantages of radiant thinking. Discussed the possibility of using in mindmaps picture, color, sound, video, tags, feedback to the Internet, graphic allocation of key words with the font, hierarchy that emphasizes the width of the branches. In paper analyzes the role of the teacher in the use of the method to create mental maps (mind map). The author also analyzes the possibility of introducing in the educational process of high school special course creative training.

Substantiated the role of information and communication technologies as a way to stimulate creativity.

Keywords: mind mapping, mental map, radiant thinking, creativity, training, information and communication technology.

УДК 811.111:378.147

ТІШЕЧКІНА К. В.

м. Миколаїв, Україна

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПОРТФОЛІО НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Стаття присвячена методу портфоліо, як одному із засобів оцінки знань. Розглянуто види портфоліо, його характеристики, переваги та недоліки на заняттях іноземної мови.

Ключові слова: метод, портфоліо, іноземна мова.

Постановка проблеми. Питання професійної підготовки спеціалістів різного профілю щодо вивчення іноземної мови не втрачає актуальності. Вивчення іноземної мови – крок надто важливий, тобто, потребує значних зусиль. Це

також запорука майбутньої вдалої кар'єри студентів. Для досягнення високого рівня іноземної мови викладачеві важливо знати новітні методи викладання, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально дібрати той чи

інший метод відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів тощо. Раціональне та вмотивоване використання методів навчання на заняттях іноземної мови вимагає креативного підходу з боку викладача, адже «педагогіка є наукою і мистецтвом одночасно, тому і підхід до вибору методів навчання має ґрунтуватися на творчості педагога» [3, с. 159–160].

Мета. У нашій статті ми детально розглянемо метод портфоліо, як один із засобів оцінки знань, його види, характеристики, переваги та недоліки.

Виклад основного матеріалу. Керований навчальний процес із реальним прогнозованим результатом сьогодні є інноваційною діяльністю в освіті. Одним із засобів розвитку інноваційної особистості навчаючогося вважається метод портфоліо.

Портфоліо як метод оцінки заснован на тому, що студенти протягом певного періоду збирають в робочі папки (портфоліо) і систематизують усі виконані роботи (письмові завдання, доповіді, розрахунки та інші створені ними мультимедіа-продукти), а також коментарі та зовнішні оцінки цих робіт. У портфоліо також заносяться всі чернетки, помітки в робочих зошитах, відгуки та оцінки викладача та інших учасників.

Оскільки важливою метою оцінювання знань є стимулювання позитивної мотивації, в портфоліо можна також включити роботи, які є свідками мотиваційної направленості та дозволяють прослідкувати, що її підсилює, а що – послаблює. Таким чином, метод самооцінки за допомогою портфоліо сприяє рефлексії знань.

Папки робіт слухачів курсу іноземної мови є певним свідченням того, що вони сформували знання трьох типів:

- володіння предметом (факти, числа, концепції і т.д. та розуміння взаємозв'язку між концепціями);
- процедурне знання – демонструє, наскільки добре слухач може застосувати предметні знання на практиці;
- стратегічне знання – демонструє навички саморганізації та метопізнання.

Значна кількість викладачів іноземних мов віддає перевагу методу портфоліо, оскільки він позитивно впливає на розвиток критичного мислення та навчання, а також забезпечує високий рівень документування процесу навчання та розвитку. Цей метод дозволяє проводити оцінку всього навчального процесу з самого початку, оскільки портфоліо періодично поповнюється протягом усього періоду навчання.

Мовний портфоліо («English Language Portfolio»), розроблений Лінгвістичним комітетом Ради Європи з метою стандартизації вимог

до вивчення, викладання й оцінювання досягнень у галузі вивчення іноземних мов громадянами європейських країн, було презентовано в Україні у 2003 році після опрацювання у 15-ти країнах Європейського Союзу.

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти пропонують три обов'язкових компоненти мовного портфоліо:

- мовний паспорт (підсумовує лінгвістичну індивідуальність його власника; особисті досягнення у вивченні мови та особистий досвід міжкультурного спілкування. Також мовний паспорт включає самооцінку учнем власних мовленнєвих компетенцій);
- мовну біографію (використовується, щоб установити проміжні цілі, перевірити власні досягнення в навчанні, зареєструвати значущі етапи мовного й міжкультурного спілкування);
- мовне досьє (збирає зразки своїх творчих робіт та свідчення у вивченні іноземної мови).

Перевагами методу портфоліо є те, що він дозволяє викладачеві індивідуально підходити до студентів з унікальними даними та потребами; представляє собою основу для аналізу та наступного планування навчання; служить засобом комунікації, надаючи поле інформаційного обміну для всіх учасників навчального процесу; дозволяє студентам стати активними учасниками процесу оцінювання власної пізнавальної діяльності; розширює можливості традиційних методів оцінювання; охоплює широкий спектр знань та інформації з різних джерел.

Недоліками вище зазначеного методу є те, що цей метод можуть вважати менш надійним та менш ефективним у порівнянні з традиційними методами кількісного оцінювання; структура та оцінювання матеріалів портфоліо можуть виявитися досить трудомісткими; формування власних критеріїв оцінювання можуть виявитися складними чи незвичними для навчаючогося; якщо мета курсу та критерії оцінювання не визначені достатньо чітко, портфоліо може стати лише хаотичним зібранням робіт студента; необхідні для виявлення тенденцій розвитку студентів аналіз і узагальнення матеріалів портфоліо, як і будь-якої іншої якісної інформації, можуть виявитися складними [1, с. 44–45].

При розробці портфоліо необхідно досягти:

- документування студентом власного процесу навчання;
- відображення в інтерпретації студента всього змісту курсу у вигляді усвідомлених та засвоєних знань.

Портфоліо є підставою для оцінки роботи викладачем і одночасно матеріалом для самоо-

цінки. Студент сам вирішує, які роботи із портфоліо подавати для розгляду викладачеві.

Можна виділити такі види портфоліо:

- освітнє (зібрано студентом);
- професійне (зібрано викладачем);
- індивідуальне;
- групове.

Всередині практико-результативної діяльності можна говорити про такі види портфоліо: практико-орієнтовані (мета – аналіз практичної діяльності), проблемно-орієнтовані (засіб підвищення якості вирішення проблеми), проблемно-досліджувані (використовуються для збору та систематизації матеріалу у зв'язку з написанням реферату, наукової роботи, підготовки до конференції), тематичні (присвячені аналізу, розробці різноманітних аспектів теми).

В різних варіантах назв портфоліо бачимо специфіку мети їх використання. Наприклад:

- портфоліо досягнень;
- портфоліо особистого розвитку;
- презентаційне портфоліо;
- портфоліо проекту та ін.

За часом створення виділяють портфоліо тижневі, семестрові, курсові.

Доречно створення та використання двох типів портфоліо, що різняться засобом обробки й презентації інформації (паперовий та електронний варіант портфоліо).

Оцінювання матеріалів портфоліо залежить від критеріїв, розроблених викладачем разом зі студентом.

Критерії оцінювання мають включати в себе як мінімум три показники:

- розвиток здібностей студентів, їх знань та навичок, думка про якість наданих послуг і використаних мультимедійних продуктів;
- якість включених у портфоліо матеріалів; різноманітність матеріалів; засобів, використаних для їх створення, та рівень володіння цими засобами; аналітична структурованість матеріалу; естетичний вигляд; наявність у матеріалах портфоліо концептуальних засад навчального курсу;
- обґрунтованість включення матеріалів у портфоліо.

Що ж стосується змісту, то інформація, включена до портфоліо, може бути класифікована наступним чином:

- власні роботи навчаючихся: матеріали, створені під час звичайних аудиторних занять, такі як мультимедіа-об'єкти, документація, ескізи;
- копії попередніх самостійних робіт навчаючихся, створені поза аудиторією;
- оцінки та відгуки (вказівки й спостереження викладачів та інших людей щодо роботи студента);
- презентації (матеріали спеціально підготовлені для портфоліо).

За результатами аналізу зібраних робіт у більшості випадків портфоліо можна розподілити на процедурні та документальні.

Документація процедурного портфоліо має включати в себе опис кінцевих результатів, критерії оцінювання, плани майбутнього навчання. У портфоліо також мають бути передбачені бланки для опису знань, якими студент володів до початку вивчення курсу; опис створених ним робіт та їх робочих варіантів, що дозволило б судити про те, як засвоюється навчальний матеріал.

По наданим роботам у документальному портфоліо можна судити успішність досягнень освітніх цілей курсу, а також динаміку розвитку студентів. При цьому студенти самостійно або разом з викладачем відбирають роботи для портфоліо, обговорюють критерії відбору та результати роботи.

Під час розробки портфоліо як засобу оцінки знань необхідно враховувати деякі важливі його характеристики:

Велика кількість джерел. Джерелами матеріалів для портфоліо можуть бути вказівки викладачів та спостереження студентів; власні роботи (абсолютно все, від фотографій до контрольних робіт, тексти, розрахунки, анімації, мультимедійні презентації, відео- та звукозаписи).

Достовірність. Інформація та матеріали, відібрані або створені для портфоліо, мають бути безпосередньо пов'язані із завданнями навчальної програми, а також задовольняти цілям курсу та критеріям відбору матеріалів.

Динамічність. Матеріали збираються багаторазово, в різний час. Портфоліо має включати не лише остаточні результати, а й пробні варіанти робіт, виконаних до певного часу. Це дозволяє у подальшому оцінити динаміку й обміркувати хід навчання.

Ясність. Студенти повинні знати заздалегідь, що від них очікують, щоб нести повну відповідальність за створення особистого портфоліо.

Інтегрованість. Студенти повинні демонструвати вміння застосовувати зібрані в портфоліо матеріали в реальних ситуаціях.

Авторство. Оцінка методом портфоліо вимагає від навчаючихся відповідальності та самооцінки, оскільки вони самі вирішують, які матеріали включати до портфоліо, й самі встановлюють чи коректують цілі свого навчання. Вони вже не просто отримують знання та відмітки від інших, а й самі приймають участь у цьому.

Багатоцільове призначення. Добре спроектована система оцінки методом портфоліо здатна відобразити не лише розвиток студентів, а й

ефективність впливу викладача на навчальний процес. Портфоліо також може служити засобом комунікації для всіх членів групи, що дозволяє їм вчитися один у одного [1, с. 47].

Методи аналізу матеріалів портфоліо розрізняються в залежності від призначення портфоліо й типів зібраних у ньому матеріалів.

Якщо задачі портфоліо та критерії відбору матеріалів були достатньо чітко визначені, то матеріали портфоліо дозволяють наочно продемонструвати, який шлях пройшов студент від початкових знань до завершення навчальної програми, досягнув поставленої мети. Часто недоліком цього методу вважається суб'єктивність оцінки матеріалів портфоліо. Уникнути суб'єктивізму може допомогти незалежне оцінювання портфоліо декількома викладачами.

Висновки. Отже, можна зазначити, що метод портфоліо є особисто зорієнтованою формою роботи, автентичним видом оцінювання, який адресується студентам, розроблений для нього, спрямований на виявлення та розвиток творчих здібностей кожної особистості. Упровадження такої форми діяльності, як портфоліо, означає вихід на новий рівень самосвідомості студента,

де він вибирає, оцінює, контролює процес навчання, роблячи його безперервним і сталим.

Література:

1. Бент Б. Андерсен, Ван Ден Бринк К. Мультимедиа в образовании / Бент Б. Андерсен, К. Ван Ден Бринк. — М.: Дрофа, 2007. — 225 с.
2. Гуляева С. П. Портфолио: рекомендации по созданию и использованию в предпрофильной подготовке / С. П. Гуляева. — Новокузнецк: изд-во МОУ ДПО ИПК, 2005. — 73с.
3. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: Підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. — К.: Знання-Прес, 2008. — 447 с.
4. Майоров А. Н. Мониторинг в образовании / А. Н. Майоров. — СПб.: Образование-Культура, 1998. — 344 с.
5. Макарова Т. Н. Презентация портфолио как альтернативная форма аттестации учителя / Т. Н. Макарова // Научно-методический журнал заместителя директора школы по воспитательной работе. — 2005. — № 3. — С. 73 — 80.
6. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / [под ред. Е. С. Полат]. — М.: Academia, 2000. — 298 с.
7. Пейп С. Дж. Учебные портфолио — новая форма контроля и оценки достижений учащихся / С. Дж. Пейп, М. Чошанов // Директор школы. — 1998. — № 3. — С. 76.
8. Современный студент в поле информации и коммуникации: учебно-методическое пособие для слушателей семинара «Новые педагогические технологии в высшей школе». — СПб.:PETROC, 2000. — 84 с.

ТИШЕЧКИНА Е. В.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА ПОРТФОЛИО НА ЗАНЯТИЯХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Статья посвящена методу портфолио, как одному из способов оценивания знаний. Рассмотрены виды портфолио, его характеристики, преимущества и недостатки на занятиях иностранного языка.

Ключевые слова: метод, портфолио, иностранный язык.

TISHECHKINA K. V.

USING PORTFOLIO METHOD IN FOREIGN LESSONS

This paper deals with the portfolio method as one way of estimation knowledge. The types of portfolio, its characteristics, advantages and disadvantages in foreign lessons have been considered in our work.

Key words: method, Portfolio, foreign language.